RAQAMLI TA’LIM MUHITIDA BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARIGA INGLIZ TILI FANINI O‘QITISHNING NAZARIY ASOSLARI

Saydazimova Durdona Xabibullayevna
Ingliz tili amaliy kursi kafedrasi mudiri, dotsent
Dsaydazimova44@gmail.com
Yaxyaxonova Muazzamxon Abrorxon qizi,
Nizomiy nomidagi O‘zMPU talabasi.
muazzamkhanyakhyakhanova@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini ingliz tili faniga qiziqtirish, o‘quv materiallarini yaxshi o‘zlashtirishlari hamda iqtidorlarini rivojlantirish maqsadida ingliz tili fanini o‘qitishning nazariy asoslari chuqur o‘rganish va to‘g‘ri amaliyotga tatbiq etish orqali o‘quvchilarning bilim darajasini sezilarli darajada oshirishda turli xil mashg‘ulotlarni tashkil etishning ahamiyati shu orqali raqamli ta’lim muhitini shakllantirish to‘g‘risida fikr yuritilib, tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: maktab, darslik, ta’lim, ilova, zamonaviy texnologiyalar, ingliz tili, nazariy asos, xorijit ta’lim, psixologiya, pedagogika.

Annotation: This article discusses the importance of organizing various activities aimed at increasing primary school students’ interest in learning English, improving their mastery of educational materials, and developing their talents. It emphasizes that

a deep study of the theoretical foundations of teaching English and their proper practical application can significantly enhance students' level of knowledge. The article also provides recommendations on the formation of a digital educational environment through these approaches.

Keywords: school, textbook, education, application, modern technologies, English language, theoretical foundation, foreign education, psychology, pedagogy.

Аннотация: В данной статье рассматривается значение организации различных видов занятий, направленных на повышение интереса учащихся начальных классов к изучению английского языка, лучшее усвоение учебных материалов и развитие их способностей. Подчёркивается, что глубокое изучение теоретических основ преподавания английского языка и их правильное практическое применение способны значительно повысить уровень знаний учащихся. Также даны рекомендации по формированию цифровой образовательной среды посредством данных подходов.

Ключевые слова: школа, учебник, образование, приложение, современные технологии, английский язык, теоретическая основа, зарубежное образование, психология, педагогика.

Hozirgi kunda ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni joriy etish globall tendensiyaga aylandi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'qitishda raqamli ta'lim muhitining o'rni beqiyosdir. Ta'lim tarbiya jarayoni didaktik, psixologik, lingvistik, metodik va boshqa qonuniyatlarga amal qiladi. Ularning ayrimlari barcha fanlar uchun umumiy bo'lishi mumkin. Bu qonuniyatlar ta'limning umumdidaktik tamoyili deyiladi.[1;12-13] Boshqa qonuniyatlar esa ayrim fanlarni o'qitishga xos bo'lishi mumkin, masalan; ingliz tili o'qitish tamoyillari. Tamoyil tushunchasi didaktikada hali to'la hal etilmagan. Agar bir guruh tamoyillar ta'lim jarayonining qonuniyatlarini ifodalasa, ikkinchi guruh tamoyillar qaysidir nutq faoliyatining turiga xos bo'lgan qonuniyatlarni ifodalaydi, uchinchisi esa til materialining qaysidir bo'limiga xos bo'lgan tamoyillardir. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 11.06.2019 yildagi 487-son qaroriga muvofiq Maktabgacha va maktab ta'lim tizimiga ilg'or axborot va pedagogika texnologiyalarini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida qaror qabul qilindi [1;1-2] Bu ham yurtimizda yoshlarga yaratilgan shart-sharoit hisoblanadi.

Bugungi kunda axborot olamida o'quvchilarni chet tillariga qiziqishlarini oshirish, fanga bo'lgan mehrini rivojlantirishda, axborot kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish muhim hisoblanadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini biz pedagoglar axborot olamidan uzib qo'yolmaymiz, chunki bugungi axborot zamonida raqamli ta'lim muhiti dolzarb hisoblanadi. Biz oldimizda raqamli ta'lim nima? uning afzalliklari?; raqamli ta'lim muhitini qanday yaratamiz? kabi savollarga javob berishimiz mumkin? Raqamli ta'lim muhiti-bu zamonaviy texnologiyalar yordamida o'qitish jarayonini tashkil etish va boshqarishga imkon beruvchi tizimdir.

Zamonaviy sharoitda raqamli ta'lim muhitini tavsiflashda bir nechta yondashuvlar ko'zga tashlanmoqda. Misol uchun, raqamli ta'lim muhiti, birinchidan, ta'lim muassasalari faoliyatini avtomatlashtirish, axborotlashtirish va

raqamlashtirishni ta’minlovchi ta’lim resurslari va texnologiyalaridan iborat. Bir guruh tadqiqotchilar, P.V.Vedeneev, A.S.Zavarixin, J.N.Zayseva, T.N.Kazarina, B.A.Krasilnikova, V.I.Soldatkin, V.S.Tarasov[3;8;12] tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda “raqamli ta’lim muhiti” tushunchasining mohiyati antroposofik nuqtai nazardan yoritiladi. Ta’lim tizimini axborotlashtirish va raqamlashtirishning dolzarbligi, ahamiyati, uni amalga oshirishga imkon beradigan omillar va to‘siqlar o‘rganilgan.[3;21-24] Ular ko‘rsatilishicha, ta’limda raqamli texnologiyalarni qo‘llash bir qator afzalliklarni namoyon qiladi. Xususan;

- o‘qitishda tezkorlikka erishish (o‘qitishning vaqti va joyini o‘zgartirish);
- butun hayot davomida uzluksiz ta’lim olish imkoniyatining yuzaga kelishi;

Raqamli ta’lim muhitida boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga ingliz tilini o‘qitish quyidagi nazariyalar asosida tashkil etiladi:

- *Konstruktivizm nazariyasi:* Bolalar o‘z bilimlarini faol o‘rganish jarayonida shakllantiradi.
- *Ko‘p sensorli ta’lim nazariyasi:* Vizual, eshitish va harakat vositalari birgalikda qo‘llanilganda ta’lim samaradorligi oshadi.
- *Zamonaviy lingvodidaktik yondashuvlar:* Kommunikativ yondashuv va integratsiyalashgan ta’lim usullari.

Amaliy yondashuvlar:

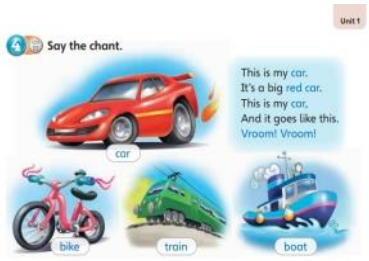
- Interaktiv mashqlar: O‘yinli ilovalar orqali so‘z boyligini oshirish. (masalan: so‘z o‘yini, Simon Says, Charades, Fleshcard Games, Word Search, Hangman, Alphabet Race)
- Audiovizual vositalar: Multfilmlar, qo‘shiqlar va qisqa videoroliklardan foydalanish.(masalan: ABC song, Bingo, Hokey Pokey, Row,Row,Row Your Boat, The Wheels on the Bus) (masalan: Peppa pig, Paw Patrol, Bluey, WordWorld, Octonauts), (masalan:Baby shark, Bounce Patrol kids, Cocomelon, StoryBots, English Singsing)
- Gamifikatsiya: O‘yin elementlarini o‘quv jarayoniga joriy etish orqali o‘quvchilarni rag‘batlantirish.

Uzluksiz ta’limning barcha bosqichlarida bo‘lgani kabi umumta’lim maktablarida ham raqamli ta’lim muhitini shakllantirish turli shakllarda kechadi. Bu o‘rinda E.V.Ustyujanina, S.G.Evsyukov quyidagi shakllarni keltirib o‘tadi: mavjud o‘quv materiallari, darslik, lug‘at, qo‘shimcha topshiriqlar to‘plami hamda bilimlarni nazorat qilish vositalarini elektron variantga o‘tkazish; pedagog va boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining larning hamkorligiga asoslangan interfaol elektron muhitni, xususan, pedagoglarning elektron kabinetlarini, vebinar, bahs-munozara, forumlar o‘tkaziladigan auditoriyalarni shakllantirish; o‘quv vositalari: elektron darsliklar, elektron lug‘atlar to‘plami, video ma’ruza, kvestlar, kompyuter o‘yinlari kabi yangi tiplarini yaratish; elektron ta’lim muhitining imkoniyatlaridan foydalanish hisobiga o‘qitishning mutlaqo yangi shakllarini yaratish–obrazli axborotlarni uzatish spektrini kengaytirish, rolli o‘yinlarni tashkil etish orqali turli vaziyatlari modellashtirish, bellashuv o‘yinlarini imitatsiyalash va hokazolar; sun’iy intellekt imkoniyatlarini o‘qitish jarayoniga kiritish kabi bir qator ta’limda zamonaviy dars jarayonlarini tashkil etish, raqamli ta’lim muhitini kengaytirish haqida fikrlarini ko‘rishimiz mumkin.

Bugungi kunda esa ta’lim muhiti innovatsion xarakter kasb etmoqda. Ta’lim muhitining innovatsion xarakterga ega bo‘lishi tabiiy ravishda uni mazmunan yangilanishiga olib keldi. Shu sababli zamonaviy sharoitda axborot-kommunikatsion va raqamli texnologiyalarga asoslanishi ta’lim muhitini mazmunan yangilanishini ta’minladi. Bizning fikrimizcha, raqamli ta’lim muhitida ham S.V.Tarasov aytib o‘tganidek, mavjud komponentlarga ega va ular bir qadar to‘ldiriladi.[9;41-47] Xususan, raqamli ta’lim muhiti mazmunli, metodik va kommunikativ komponentlar bilan birgalikda texnologik komponent bilan ham to‘ldiriladi. Binobarin, raqamli texnologiyalar, xususan, ta’limda qo‘llanilayotgan texnologiyalar barchasi kompyuter qurilmasi, multimediya vositalaridan tarkib topgan. A.B.Fedorov zamonaviy olamdagi mediata’limni ommaviy axborot bilan muloqot madaniyatini shakllantirish maqsadida ijodiy, kommunikativ salohiyatlar, tanqidiy tafakkur, media matnlarni to‘laqonli idrok etish, talqin va tahlil qilish, baholash media texnika yordamida o‘z-o‘zini ifodalashning turli shakllariga o‘qitish maqsadida ommaviy kommunikatsiya (media) vositalari va materiallari yordamida shaxsni rivojlantirish jarayoni sifatida ko‘radi.

Demak raqamli texnalogiyalar orqali ingliz tilini o‘qitish quyidagi imkoniyatlarni beradi;

- ✓ xohlagan joyida va xohlagan vaqtida ta’lim olish imkoniga ega;
- ✓ internetdan axborot olish va undan foydalanish madaniyati shakllanadi;
- ✓ ta’lim tizimini yangi bosqichga ko‘taradi;
- ✓ vaqt va mablag` sarfini keskin kamaytiradi;
- ✓ Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining o‘qishga bo‘lgan ishtiyoqini oshiradi;
- ✓ mintaqaviy jihatni hisobga oladi;
- ✓ darslar emotsional va esda qolarli o‘tkaziladi;
- ✓ individual yondashuvni amalga oshiradi;
- ✓ o‘quvchilar bilimi xolisona baholanadi;
- ✓ o‘qituvchining ishini yengillashtiradi
- ✓ raqamli dunyoda yo‘qolib qolmaslik va yaxshi ish topishda ustunliklarga ega bo‘lish imkoniyatlarini yaratadi.

Masalan: amaldagi 2 sinf darslikning 17-18 betlaridagi ushbu turdagi uyga berilgan mashqlarni biror sabab tufayli tushunmay qoldi.

Bu kabi muammolarga raqamli ta’lim onlayn platforma yechishga yordam beradi. Amaliyot davridagi kuzatishlarimizdan ta’kidlashimiz mumkinki, o‘quvchi fanga mehri bo‘lsa tushunarli va zerikishlarsiz dars tashkil qilinsa albatta u fanni a’lo darajada o‘zlashtirishi kelajakda amaliyotda qo‘llashi mumkin.

Xulosa qilib aytishimiz mumkinki, raqamli texnologiyalar-virtual haqiqat. Insonning virtual haqiqatda bo‘lishiga imkon beruvchi texnik qurilmalarning paydo

boʻlishi ushbu texnologiyani koʻngilochar sohada talabga aylantirdi. Til oʻrganishda axborot texnologiyalaridan foydalanish bu maqsadga erishishni ancha osonlashtiradi. Ular yozish, oʻqish, gapirish, soʻz boyligini kengaytirish koʻnikmalarini egallashga yordam beradi. Bundan tashqari, axborot texnologiyalari oʻqitish vaqtini sezilarli darajada qisqartiradi, bu zamonaviy jamiyatning yuqori ritmida juda muhim omil hisoblanadi. Raqamli texnalogiyalardan foydalanish orqali ingliz tilini oʻrgangan oʻquvchining mustaqil izlanishi, til oʻrganishi va tahlil qilishi bevosita va bilvosita uning bilim olish samaradorligini sezilarli ravishda oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati:

1. Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 11.06.2019 yildagi 487-son
2. Aborisade, P. A. (2012). “Supporting English Language Teaching Using 21st
3. T.Gʻofforova. ’’Boshlangʻich ta’limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar” “Tafakkur nashriyoti”- 2011.
4. Century ICT Tools.” English Language Teaching Today (ELTT) Vol. 9, pp.16-22.
5. Crystal, D. (2007). The Fight for English: How Language Pundits ate, shot and left. Oxford: Oxford University Press.
6. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е.С. Полат. – М. : Академия, 2000 – С. 43-45.
7. Oʻzbekiston milliy ensiklopediyasi.4-tom N.A.Muslimov va boshqalar.”Innovatsion ta’lim texnologiyalari va pedagogik kompetentlik”. Toshkent2016,147 bet
8. J.Yoʻldoshev,S.Usmonov,”Pedagogik texnologiya asoslari”,T.,2004.
9. М.Усмонова . Ўқувчи шахсига йўналтирилган педагогик технологиялар Таълим технологиялари. 2016 йил. 4-сон.
10. М.Усмонова .Педагогик жараён лойихаси – машғулотлар самарадорлигини таъминлаш воситаси сифатида Бошланғич таълим ва жисмоний маданият йўналишида сифат ва самарадорликни ошириш: муаммо ва ечимлар Халқаро илмий конферентсия. Тошкент. 25 май, 2017 йил
11. Садиковна, у. м. (2013). Ali Şir Nevai Eserlerinde Bitki Adları . Dil ve Edebiyat Araştırmaları , (8) , 0-0 . Retrieved from